

BILDANDE AV STÄMSHÖJENS NATURRESERVAT I FALU KOMMUN

Beslut

Länsstyrelsen i Dalarnas län beslutar med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken att förklara det område som avgränsats på bifogad karta, bilaga 2, som naturreservat. Området är endast 2,5 ha stort och består av en lövsumpskog längs Trostbäcken och en öppen våtmark. Reservatets slutliga gränser utmärks i fält.

Länsstyrelsen fastställer samtidigt skötselplanen, enligt bilaga 3, med stöd av 3 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken. Naturvårdsförvaltare ska vara Länsstyrelsen i Dalarnas län.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Stämshöjen
Kommun	Falun
Län	Dalarna
Natura 2000-beteckning	Ingår ej i Natura 2000
Församling/socken	Hosjö och Sundborn
Naturgeografisk region	28b Sydligt boreala kuperade omr
Fastigheter	Stämshöjen 2:4, Fridhem 3:1
Nyttjanderätter mm	
Areal	Total areal: 2,5 ha Landareal: 2,5 ha Produktiv skogsmark: 1,7 ha

Syfte med naturreservatet

Skydda naturmiljöer för skyddsvärda arter

Skydda, övervaka och vid behov förbättra växtplatserna för äkta stormhatt.

Bevara biologisk mångfald

Skydda ravinskogen längs Trostbäcken och bevara lövdominansen. Trots det bör det vara möjligt att låta djur beta i delar av reservatet om intresse finns.

Syftet ska nås genom

Föreskrifter för området

Området undantas från skogsbruk och annan verksamhet som kan äventyra förekomsten av äkta stormhatt eller försämra sumpskogsmiljön.

Skötsel i enlighet med skötselplan

Normalt ska ingen biotopvård behövas. Om det uppkommer behov av att ta bort några träd för att gynna den äkta stormhatten ska detta vara möjligt. Det torde knappast bli aktuellt men det ska också vara möjligt att ta bort granar för att behålla sumpskogen som en lövsumpskog. Om det blir aktuellt med betesdjur i skogsmarken bör samråd ske med länsstyrelsen.

En uppmålad stig till och genom reservatet ska finnas. Informationstavla och folder till reservatet ska tas fram.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Biologisk mångfald

Den äkta stormhatten, *Aconitum napellus*, är en meterhögt blåblommig och mycket giftig kärlväxt. Vid Stämshöjen har den sin enda växtplats i vilt tillstånd i Dalarna och en av mycket få lokaler i Sverige. Den äkta stormhatten är egentligen en invandrare från Väst- och Centraleuropa och från början sannolikt spridd från någon trädgård. Här vid Stämshöjen är arten naturaliserad och känd ända sedan 1600-talet och det är svenskt rekord med god marginal. Det är dessutom den enda kärlväxt i Dalarna som av Artdatabanken klassas som akut hotad.

Hela denna rika lövsumpskog, en slags galleriskog eller ravinskog, längs Trostbäcken i ett öppet åkerlandskap fungerar som livsmiljö för många fåglar t ex mindre hackspett och olika sångare. På den här lilla ytan finns många olika träd och buskar med gråal, hägg, björk och bitvis asp som dominerar. På marken växer gräs och örter och ställvis mossor. Här och där stöter man på kärrviol, mossviol, strutbräken och träjon. Sammantaget en liten men ganska osvensk, eller åtminstone odalsk, naturmiljö. Den västligaste delen av reservatet innehåller en öppen våtmark.

Friluftsliv

Detta lilla naturreservat har också ett friluftslivsvärde som utflyktsmål för människor med naturintresse. Det värdet får ändå anses underordnat det biologiska värdet.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå det av riksdagen antagna miljömålet "Ett rikt växt- och djurliv".

Motiv för bildande av naturreservat

Skyddsform

Det främsta hotet mot bevarandevärdena är nedhuggning av skogen eller att växtplatsen för den äkta stormhatten skadas t ex av ledningsdragnings, upplag av något slag eller att skogen blir alltför tät. Det gör att naturreservat är den lämpligaste skyddsformen för att långsiktigt bevara värdena.

Avvägning mellan allmänna och enskilda intressen

Det är ett angeläget allmänt intresse att växtplatsen för äkta stormhatt får ett långsiktigt skydd och även att lövsumpskogen med hela sitt djur- och växtliv bevaras och får utvecklas så att naturvärdena stärks.

Även om det inte föreligger några akuta hot mot området, medför reservatsbildningen en förändring av pågående markanvändning och införande av föreskrifter som är anpassade till reservatets syften och värden. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Beslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna för mark och vattenområden enligt 3 kap miljöbalken.

Beslutet följer de riktlinjer som gäller för länsstyrelsens prioritering av områdesskydd.

Planeringsbakgrund

Naturvärdena vid Stämshöjen är kända sedan lång tid. Växtplatsen för den äkta stormhatten beskrevs i skrift första gången av Linnés svärfar Johan Moraeus och besöktes sedan av Linné år 1745.

När Dalarnas Botaniska Sällskap skriftligen föreslog ett skydd för växtplatsen för äkta stormhatt ligger det helt i linje med vad Artdatabanken föreslagit och vad Länsstyrelsen sedan kommit fram till vid sina besök på platsen. I samband med planering för viss restaurering av jordbruksdriften på de kringliggande markerna har avvägningar mot reservatsintressena skrivits in i skötselplanen.

Reservatsföreskrifter

För att säkerställa syftet med reservatet förordnar Länsstyrelsen att nedan angivna föreskrifter skall gälla. Föreskrifterna gäller utöver vad som gäller enligt lag eller annan författning.

Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för de åtgärder som behövs för att nå syftet med reservatet och som anges i skötselplanen. Detsamma gäller för uppföljning av kvalitetsmål. Vidare ska föreskrifterna heller inte utgöra

hinder för normalt underhåll av vägar, ledningar och ledningsgator.
Åtgärder för jordbruksdriften ska prövas utan avgift.

A Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden.

Inom reservatet är det förbjudet att

- 1 anordna upplag, gräva, schakta, fylla ut, dika, dämna eller på något sätt skada mark eller vatten
- 2 avverka och utföra skogsvårdande åtgärd, hugga ved, upparbeta och ta bort dött träd eller vindfälle
- 3 gödsla, sprida aska eller använda bekämpningsmedel
- 4 plantera in växter eller djur
- 5 gräva upp eller plocka äkta stormhatt eller andra växter
- 6 anlägga mark- eller luftledning, uppföra ny byggnad, mast eller annan anläggning

Undantag

Punkt 2 gäller ej för den del av ett träd som fallit ut utanför reservatet och punkt 6 gäller ej den vattenledning som nu planeras genom reservatet. I skötselplanen framgår mer i detalj hur avvägningen mellan jordbruket och reservatet ska göras.

B Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om förpliktelser för ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheter att tåla visst intrång.

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken förpliktigas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatet, uppsättning av informationstavlor samt anläggning och underhåll av leder och andra anläggningar för friluftslivets behov.
2. skötsel enligt skötselplan
3. undersökningar för uppföljning av skötselplanen och reservatets syfte.

C Föreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordningen i övrigt inom reservatet.

Föreskrifterna under punkten C gäller även fastighetsägare och innehavare av särskild rätt till fastighet när de inte utnyttjar sin rätt att bruka fastigheten.

Inom reservatet är det förbjudet att

1. skada växande eller döda – stående eller omkullfallna – träd och buskar
2. gräva upp eller plocka äkta stormhatt eller andra växter

D. Motiv till föreskrifter, övriga undantag mm

A. 1-6

Grundtanken med reservatet är att skydda växtplatserna för äkta stormhatt och även att skydda hela lövsumpskogen längs Trostbäcken. I skyddstanken ingår också att om behov uppkommer kunna vidta åtgärder för att förbättra miljön för den äkta stormhatten, t ex plocka bort enstaka träd.

Mot bakgrund av den begränsade arealen har Länsstyrelsen inte bedömt det meningsfullt med några föreskrifter för jakten som kan motiveras utifrån reservatet.

B. 1-3 och C. 1-2

Länsstyrelsen har bedömt dessa intrång och ordningsföreskrifter som rimliga mot bakgrund av syftet med reservatet.

Ärendets handläggning

Efter skrivelsen från Dalarnas Botaniska Sällskap, Länsstyrelsens besök på platsen och markägarnas välvilliga inställning har Länsstyrelsen siktat på invigning av ett naturreservat under jubileumsåret för Linnés födelse. Samråd har också skett via SWECO med Falu Energi & Vatten och med företrädare för jordbruksintresset på kringliggande mark.

Intrångsavtal har träffats med båda fastighetsägarna inom reservatet.

Under hand har olika synpunkter framkommit på förslaget vilket gjort att den formella remissbehandlingen endast medfört mer redaktionella ändringar.

Upplysningar

Kungörelse

Beslutet kungörs på det sätt som gäller för författningar i allmänhet. Beslutet delges sakägarna enligt sändlista med delgivningskvitto.

ska kungöras enligt vad som anges i 27 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. Beslutet delges också berörda sakägare. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft omedelbart även om beslutet överklagas.

Överklagan

Beslutet kan överklagas till regeringen, Miljödepartementet, se bilaga 4 (formulär 6).

Beslutande

Beslut i detta ärende har fattats av tf landshövding Inger Eriksson.

I den slutliga handläggningen deltog även från rättsenheten Sven Ångquist och från miljövårdsenheten Janet Jandér och Torbjörn Rynéus, den sistnämnde föredragande.

Inger Eriksson

Torbjörn Rynéus

Deltagit
Rättsenheten
Miljövårdsenheten

Bilagor

- Bilaga 1 Översiktskarta
- Bilaga 2 Beslutskarta
- Bilaga 3 Skötselplan
- Bilaga 4 Överklagningsformulär (markägare och sakägare)

Sändlista med delgivningskvitto

Kristina Heijkenskjöld-Shamsie, Stämshöjen 50, 791 96 Falun
Görel Vernberg, Fridhemsgård 54, 791 96 Falun
Stig Abrahamsson, St Risholn 10, 790 15 Sundborn
Falu kommun
Naturvårdsverket

Sändlista övriga

DABS, Staffan Jansson, S Kyrkogatan 4, 783 30 Säter
Skogsstyrelsen, Söderhamn
Naturskyddsföreningen i Falun
Skötselfunktionen på Länsstyrelsen

Sändlista när beslutet vunnit laga kraft

Lantmäterimyndigheten
Planfunktionen på Länsstyrelsen